

METODOLOŠKO POJASNILO

Vesna Ilič, Gašper Nastran

POSLOVANJE POSLOVNIH SUBJEKTOV

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

Poslovanje podjetij po dejavnosti, Slovenija, četrtoletje leto (Prva objava\Elektronska objava)

Junij 2024

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	4
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	5
7	POJASNILA.....	5
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	7
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	7
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	8

1 NAMEN

Namen objave podatkov o četrtletnem poslovanju poslovnih subjektov je prikaz premoženjsko-finančnega položaja in poslovnega izida slovenskega gospodarstva.

Ključni statistiki sta (kot deleži):

- koeficient gospodarnosti poslovanja in
- izvozna usmerjenost (kot delež prihodkov od prodaje na tujih trgih med vsemi prihodki od prodaje).

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- Navodilo o vsebini in načinu poročanja statističnih podatkov za Četrtletno raziskovanje o poslovanju poslovnih subjektov (POSL-P/ČL; Uradni list RS, št. 20/2011, 23/2012).
- Partnersko sodelovanje z AJPES in Banko Slovenije (sklenjen je dogovor o sodelovanju):
http://www.ajpes.si/Statistike/Cetrtletno_porocanje/Splosno

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je gospodarska družba ali podružnica tujega podjetja ali zadruga v Sloveniji iz vseh dejavnosti Standardne klasifikacije dejavnosti - SKD 2008: Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo (A), Rudarstvo (B), Predelovalne dejavnosti (C), Oskrba z električno energijo, plinom in paro (D), Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja (E), Gradbeništvo (F), Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (G), Promet in skladiščenje (H), Gostinstvo (I), Informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), Finančne in zavarovalniške dejavnosti, dejavnost javne uprave in obrambe, obvezne socialne varnosti in izobraževanje (K+O+P), Poslovanje z nepremičninami (L), Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M), Druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N), Zdravstvo in socialno varstvo (Q), Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti (R) in Druge dejavnosti (S).

Poslovanje poslovnih subjektov se spremlja po glavni dejavnosti. Glavna dejavnost, ki jo poslovni subjekti opravljajo, je statistična dejavnost, ki je kot glavna določena v Statističnem poslovnem registru za statistični namen in se v posameznih primerih razlikuje od registrirane dejavnosti, določene v Poslovnem registru Slovenije, ki ga vodi AJPES. Statistična dejavnost se določa pri pomembnejših enotah, in sicer tistih, pri katerih je iz obstoječih statističnih podatkov razvidno, da bi bila njihova razvrstitev po teh podatkih drugačna od razvrstitve te enote glede na registrirano dejavnost.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja je gospodarska družba ali podružnica tujih podjetij ali zadruga v Sloveniji iz vseh dejavnosti Standardne klasifikacije dejavnosti SKD 2008. Pri tem se upošteva kriterij samostojnosti. Če več pravnih lastniško povezanih enot na trgu deluje kot samostojna enota, se obravnavajo kot ena statistična enota.

Raziskovanje je vzorčno. Vzorčni okvir vsebuje približno 7.000 enot, vzorec pa 3.400 enot. V raziskovanje so vključena podjetja, ki v opazovanem obdobju poslujejo. Raziskovanje ne vključuje podjetij v mirovanju, stečaju ali likvidaciji, ki ne poslujejo. Iz raziskave so izključena tudi podjetja iz finančnih in zavarovalniških dejavnosti (področje K), ki ne oddajajo letnega poročila na Agencijo Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES).

V celoti so zajete enote z več kot 49 zaposlenimi in prav tako enote z manj zaposlenimi, če imajo vsaj 10 milijonov EUR prihodkov. Preostale so vključene v vzorec. Podatki o številu zaposlenih se prevzamejo iz Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), ki ga vodi SURS. Podatki v SRDAP-u se osvežujejo na podlagi obrazcev M, ki urejajo prijave v obvezna socialna zavarovanja. Več informacij je na voljo v metodoloških pojasnilih raziskovanja Delovno aktivno prebivalstvo.

Uporablja se stratificirano slučajno vzorčenje (koordinirano vzorčenje). Stratumi so določeni s področjem dejavnosti enote in velikostnim razredom enote glede na število zaposlenih. Uporabljena je proporcionalna alokacija z dodatnim pogojem, da mora biti v vsakem stratumu izbranih vsaj 10 enot (če je v stratumu manj kot 10 enot iz okvira, se v vzorec izbere celoten stratum).

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo četrtno.

Glavni viri podatkov za izračun kazalnikov o četrtnem poslovanju podjetij po dejavnosti v Sloveniji so podatki, pridobljeni v Četrtnem raziskovanju o poslovanju poslovnih subjektov (POSL-P/ČL).

Na podlagi vprašalnika Četrtni vprašalnik o poslovanju poslovnih subjektov (POSL-P/ČL) se zbirajo podatki bilance stanja in izkaza poslovnega izida, podatki o investicijah in še nekateri drugi podatki o poslovanju. Objavljen je tudi vprašalnik v angleščini, Quarterly questionnaire on performance of enterprises (POSL-P/ČL).

Podatke za potrebe SURS zbira AJPES prek spletne aplikacije »ČPPS«. Dostop do aplikacije ČPPS za predložitev podatkov je:

http://www.ajpes.si/Statistike/Cetrtno_porocanje/Splosno.

Podatki o zaposlenosti se pridobivajo iz Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (več informacij vsebujejo metodološka pojasnila Aktivno prebivalstvo, Slovenija). Sporočanje zahtevanih podatkov je obvezno.

Podatkov za to raziskovanje ne pridobivamo iz administrativnih virov.

6 DEFINICIJE

Koeficient gospodarnosti poslovanja se izračuna iz podatkov v izkazu poslovnega izida kot razmerje med kosmatim donosom (AOP126) in med poslovnimi odhodki (AOP127).

Kazalnik izvozne usmerjenosti se izračuna iz podatkov v izkazu poslovnega izida kot razmerje med čistimi prihodki od prodaje na tujem trgu (AOP115 + AOP118) in čistimi prihodki od prodaje (AOP110).

Stroški dela v poslovnih odhodkih se izračunajo iz podatkov v izkazu poslovnega izida kot razmerje med stroški dela (AOP139) in poslovnimi odhodki (AOP127).

Stroški dela v dodani vrednosti se izračunajo iz podatkov v izkazu poslovnega izida kot razmerje med stroški dela (AOP139) in dodano vrednostjo (AOP126 - AOP128 - AOP148).

Investicije v prihodkih od prodaje se izračunajo iz podatkov o investicijah in podatkov v izkazu poslovnega izida kot razmerje med investicijami (AOP3002 + AOP3004) in čistimi prihodki od prodaje (AOP110).

Dodana vrednost v prodaji se izračuna iz podatkov v izkazu poslovnega izida kot razmerje med dodano vrednostjo (AOP126 - AOP128 - AOP148) in čistimi prihodki od prodaje (AOP110).

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Standardna klasifikacija dejavnosti [SKD 2008](#) je nacionalna različica evropske statistične klasifikacije gospodarskih dejavnosti [NACE Rev. 2](#), ki v celoti povzema evropsko klasifikacijo dejavnosti hkrati pa jo dopolnjuje z nacionalnimi podrazredi.

Več informacij je na voljo na [povezavi](#).

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili s postopki vstavljanja podatkov in z uporabo ustreznih individualnih popravkov. Pri vstavljanju podatkov smo uporabili: metodo logičnega vstavljanja, metodo povprečne vrednosti in metodo notranjega darovalca.

Več o urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem izboljšujemo reprezentativnost podatkov, zbranih v raziskovanju, tako da so uteženi podatki čim bolj nepristranska ocena opazovane populacije v določeni časovni točki. Postopek uteževanja je bil določen glede na vzorčni načrt, neodgovor enote ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo. Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

DESEZONIRANJE

Ker časovna serija podatkov še ni dovolj dolga, se podatki še ne desezonirajo, je pa desezoniranje planirano za prihodnja leta.

Postopki desezoniranja niso smiselni.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na zanesljivost in točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost in posledično zanesljivost statistične ocene. Natančnost statistične ocene ocenimo z izračunom standardne napake (SE). Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo zanesljivost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako.

V tabelah, kjer so ocenjene populacijske vsote (zveznih) spremenljivk, ocenjena povprečja (zveznih) spremenljivk ali ocenjena razmerja populacijskih vsot (zveznih), so omejitve pri objavi določene glede na relativno standardno napako oziroma koeficient variacije (CV). V teh primerih velja:

Če je koeficient variacije (CV)

- 10 % ali manj ($CV \leq 10 \%$), je ocena dovolj zanesljiva, zato je objavljena brez omejitve;
- od 10 % do vključno 30 % ($10 \% < CV \leq 30 \%$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večji od 30 % ($CV > 30 \%$), je ocena premalo zanesljiva za objavo, zato je nadomeščena s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.5 DRUGA POJASNILA

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Podjetja](#) – Struktura in poslovanje podjetij – Četrtno poslovanje podjetij.

Podatki se objavljajo po področjih dejavnosti klasifikacije SKD 2008. V podatkovni bazi SiStat se kazalniki prikazujejo v obliki absolutnih števil, zaokroženo na 2 decimali (v tabelarnem pregledu).

- Prva objava (Podjetja, Struktura in poslovanje podjetij, Četrtno poslovanje podjetij): »Poslovanje podjetij po dejavnosti, Slovenija, četrtno leto«.

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Začasni rezultati se objavljajo 77 dni po obdobju opazovanja. Izjema je četrto četrtno leto.

V tekočem četrtnem letu se med letom objavijo popravljeni začasni podatki za prejšnje četrtno leto.

Končni podatki za tekoče leto se objavljajo enkrat letno, in sicer ob objavi podatkov za 4. četrtno leto tekočega leta.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani <http://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

Objavljanje začasnih in končnih podatkov je načrtovano. Zaradi potreb uporabnikov po pravočasnih informacijah objavimo začasne podatke, ki

ustrezajo merilom kakovosti uradnih statističnih podatkov, tudi če ne dosegajo kakovosti, ki jo je pri takih podatkih mogoče doseči s popolnejšim in točnejšim poročanjem. Podatke revidiramo, ker so lahko novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno boljša podlaga h kakovosti odločanja.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

V podatkovni bazi SiStat so bili z objavo začasnih podatkov za 3. četrtoletje 2013 vsi kazalniki od začetka raziskovanja naprej, to je od 1. četrtoletja 2011, izračunani na dve decimalki. Prej so bile vrednosti kazalnikov zaokrožene na eno decimalko.

V letu 2020 in 2021 je na poslovanje podjetij vplivala epidemija covida-19. V izračunu poslovnih prihodkov in dodane vrednosti se upoštevajo tudi subvencije, povezane s poslovnimi učinki. V skladu z računovodskimi standardi podjetja med te subvencije vključujejo tudi nadomestila za plače in krizni dodatek. To je treba upoštevati pri medletni primerjavi podatkov.

V letih 2022–2024 na poslovanje podjetij vpliva energetska kriza. V izračunu poslovnih prihodkov in dodane vrednosti se upoštevajo tudi subvencije, povezane s poslovnimi učinki. Podjetja vključujejo med te subvencije – v skladu z računovodskimi standardi – tudi državne pomoči zaradi visokih stroškov energije. To je treba upoštevati pri medletni primerjavi podatkov.

Od referenčnega leta 2024 naprej so v raziskovanje poleg enot z več kot 49 zaposlenimi v celoti zajete tudi enote z manj kot 50 zaposlenimi, če imajo vsaj 10 milijonov EUR prihodkov.

Za razbremenitev poročevalskih enot so bile pri vprašalniku Četrtoletno poslovanje poslovnih subjektov (POSL-P/ČL) za leto 2024 uvedene spremembe, in sicer:

- podatki o investicijah v zemljišča (AOP 301) so po novem vključeni v kategorijo »nabava rabljenih osnovnih sredstev« (pred tem: nabava novih osnovnih sredstev);
- iz tabele »Letni dodatek« so bile odstranjene nekatere spremenljivke (AOP 401, 402, 407 in 412).

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je na voljo na spletni strani <http://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:

- Četrtno poslovanje poslovnih subjektov (POSL-P/ČL)

področje: Podjetja, podpodročje: Struktura in poslovanje podjetij: Četrtno poslovanje poslovnih subjektov

- Poročilo o kakovosti za raziskovanje:

- Četrtno raziskovanje o poslovanju poslovnih subjektov (POSL-P/ČL)

področje: podjetja, podpodročje: struktura in poslovanje podjetij